Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКОЙ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 5 АПРЕЛЬ, 1986 ШУ. ★ № 41 (7232). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

КПСС ЦК Политбюрос 3 апрелс хиннача заседанс къахьегамкой Дунен халкъашта юкъерча солидарноста Денна — 1 Майна хетадь КПСС Центральни Комитета ТIахьехамаш чIоагIдеьл.

Мехка чулеча фусамий проблема къоастаелга сихдарца дувзаденна долча дешаш а дийца, Политбюрос баьхьаьа лаьрхIад социальни дегIаазара, къахьегамкой вахара хьалаш дIаэхо тоадара цу лоарIхIамеча даьлча йоагIаш йолча КПСС XXVII сьезда установкаш чакхъяхара кхы тIа а массехи гIулакех чакхдан-кхар. Белгалдаьккхад чуIа цIенош хьалдаен тоадарен, цу гIулакха дIаэхенча наиктоловленеех, предприятей средствеех, моттигерча тарохнеи ресурсеи бизза пайда эцара планаш хоачачIагIда долийсарIела денхар. УIла тIаерзаяьй йолаш йолча чуIеча цIеной фондах рациональнеriа пайда эцалза, цIеношца IIадакъара порядок лира оттаяза, мукъадувлача цIеношка наха чухувшабечча лоаттабу тIаьхьенан чIоагIбанза барг ца хьлар.

Рационализацин иворетательствон дIаэхо эргайбахан тоарах долча дешага хьежай Политбюро, Iнлман оторатьехи иворетенеехи хьахиннарш кокъенхьаьрга, царех пайда эцара планаш хоачачIагIда долийсарIела денхар. УIла тIаерзаяьй йолаш йолча чуIеча цIеной фондах рациональнеriа пайда эцалза, цIеношца IIадакъара порядок лира оттаяза, мукъадувлача цIеношка наха чухувшабечча лоаттабу тIаьхьенан чIоагIбанза барг ца хьлар.

Рационализацин иворетательствон дIаэхо эргайбахан тоарах долча дешага хьежай Политбюро, Iнлман оторатьехи иворетенеехи хьахиннарш кокъенхьаьрга, царех пайда эцара планаш хоачачIагIда долийсарIела денхар. УIла тIаерзаяьй йолаш йолча чуIеча цIеной фондах рациональнеriа пайда эцалза, цIеношца IIадакъара порядок лира оттаяза, мукъадувлача цIеношка

Политбюрос могалыI новкъоста М. С. Горбачева Алжирски Халкъа Демократически Республика Президентаца, иъам мукъаданнара Фронт яхача парте Генеральни секретараца Ш. Бенджедидаца хиннича переговорий итогаш. Къахьайадир дотта-гIаI дола советско-алжирски отношенеш толаме дегIаазара раьза хилар, банъдир уж дIаэхо а шерьеи чIоагIбеи лаьрхIа хилар.

Лаьдийгlар КПСС делегаце КIIЧ XVII съезда балха юкъе даьха лацарах, новкъоста Г. Гускацен кхьча «чехословацки кулгалхоцIен хиннача вIашагIкхетарех лаьца новкъоста М. С. Соломенцева бахча хоамага. Белгалдаькхар, КПСС-он Советски пачхьалкхенон массе оагIорахвара цхьана леладу советско-чехословацки гIулакхаш кIоаргдара, вай мехний халкъан вежаршка дола дотта-гIаI дегIакхувзара дIаэхо а диназ даьр мел доацар дерг-долга.

КПСС ЦК Политбюро заседанс хьежаб социалистически содружество дIаэхо чIоагIбирча, европейскин дунен халкъашта юкъерен кхеранзле чIоагIбирча, бе-бе социальни строяш йолча мехкашка юкъера отношенеш машарс дахара принципаш лардатIа дегIаазкарца дувзаденна кхыдола деша.

Халкъагахьа ерзаьй музыка

Хьаьда, корта боаш, парте дIадехарий вонщсшка-ра дувц шоай творчески гIулакхашн проблемаш композиторий VII Ерригсоюзни съезда делегатаца.

Зчен апреле дIаэхо болх бир цо Москве, союзни Цlен Колонни зале.

Ихолламаш деча халкъа кхъахьегаме шиI искусстваца дакъа лацар, тешаме, денале, шиI ханара мухь шийга цага низ кхоачаш вола керда тайпа саг хьалхеераро новкъостал дар — ишта да мехка музыкантни дуккъоча къамех латтача отрядв вигналаша еча дискусце керттера маIам. Наха лаьрхIа ялдар, белгалдаьккхар Р. Жиганова (Татари). Деш дола къамзьл эггара хьалха балха дина тоаьрга хьакъехьа идейнехудожественни маIанга дилача тоаенна йола произвенеш хьакхоллара хьакъехьа да.Вежаршка йолча республикай композиторий профессиональни говзала, цар творчество дIаэхо вIашагIйаьхий яра проблемаш гIеттабора шоай къамаьлашт деш II. Пурымова (Туркменистан), М. Таджиева (Узбекистан), В. Лаурушаса (Литва). П. Дамбиса (Латвя), В. Загорске (Молдави).

Воай творчество хьалхашка латта денхар кхета а деш вай лелабой йиш хургьа вайга воашта кара-гIадувзаяш меттел, кхоачамбоацаргар а бIаргаро, белгалдаькхар А. Алиаьдев (Авербайджан). Ода а доагIаш олаш дола, критика дош хьаьда дарггад музыкерча бакъдолчуь духьа. Профессионални говзал лакха хилар, дуккъача къамий творчество делаш йолча процесий нийса мах бе, уж кхетае ховш шоаш болга хьахьохкаш бола тохнамхой болаш да вай. Шоай балхаша цар новкъостал ду хIанзара иъ искусство дегIайоалаера. IцIьбIагIда, хIинэ уж сахьяте таханарча денз IIадехарша ма яххара яц критика, парадноста, идея ца хилара, эстетически эсала хилара дувзаяь доаттафеча кхаьсеаш парте гIоIча санна хьаьтташ из. Цу хьаньехьа дIаэхо Ю. Корева, Л. Мазела, Л. Генина (Москва), кхычар. Цу цIьаь хинна кхы мегIаро а ца ешлаларга денз дIадаккха деза ла йиш йоаца критикаера гIулакх хестараки «лаьрхIа незонаш» екъарахь стыдуприрова-(Белоруссия), Э. Мирзоева (Армения), Я. Ряятса (Эстония), К. Молдобасанова (Киргизия).

Экранерча музыка лоарIхIама хетадир иIий къамаьл СССР кинематографистий Союза правлене секретара А. Баталова, цо белгалдаькхар, халкъа чIоагIга духхадеаш дола музыкальни фильмаш хьаданна дардоацIга. Музыкальни общественность культурно - просвительни балхаца, къахьегамкошта эстетически кхетам дува дакъа лацарца юзанна йолча дуккъача проблемех дийцар ше-къамъел ден ВЦСПС секретара Л. Земляникова.

Музыкальни культура дегIайоалаера, цун дикала программ лакхбара дешашта термам тIабахийтар СССР журналистий Союза правлене секретарь Б. Афанасьева. Цо дийцар массе тайпара ча жанрай советски музыка дикагIйолча образецашта пропаганда яра дакъъерча массови информацие средстваьй боккхача лоархIамах.

Динамика, сухал, хьоллаий ритм — цу дешай маIан ше ма дарра ишта доагIа тахан тIехь-тIехьа дувза. гIа производительни ина а хинна IIадехаш латтача искусствана а. ГIишлохо-профессионал хиларах тарра сай отраслерча гIулакхий бала боагIаш хьа йиш яц цо, аьлар «Атоммаша» хьалхалаттача болхлочо, Ленински комсомола лауреата Г. Фоменков. Халахеташ як аз, ухх тIехьаьрча шерашка профессе престиж тоъал лохъеннай.

Къонача Волгодонске халкъа творчества итташ колективаш я, унахIеначуа энтузиазмах хьалйизза я уж, цхьабакъда, дикача уйланга, квалифицированни повкъо-

стали гIон ши цунна искусствай мастерашкара.

Производственни коллективашка каст-каста хулга, музыка дуне кхетаде нах IомабелгIа, духовни нравственни чIоагIа личность хьалхеелга, хIаьта долче, сага фактор айелга — шоай керттерча декхарех цаI ишта вIашагIкхьалькхаьн музыкальни форума делегатаца. Тха деррига творчески бахар партийни тIаьхьехам кхоачамбара — обществена социально - нравственни потнус лакхъяра искусстве еш йола воздействин интенсивнигIен пайданагIен хилийтара — Iадерздаь да, белгалдаькхар Н. Жиганова (Татари). Деш дола къамзьл эггара хьалха балха дина тоаьрга хьакъехьа идейнехудожественни маIанга дилача тоаенна йола произвенеш хьакхоллара хьакъехьа да.Вежаршка йолча республикай композиторий профессиональни говзала, цар творчество дIаэхо вIашагIйаьхий яра проблемаш гIеттабора шоаш къамаьлашт деш II. Пурымова (Туркменистан), М. Таджиева (Узбекистан), В. Лаурушаса (Литва). П. Дамбиса (Латвя), В. Загорске (Молдави).

Воай творчество хьалхашка латта денхар кхета а деш вай лелабой йиш хургьа вайга воашта кара-гIадувзаяш меттел, кхоачамбоацаргар а бIаргаро, белгалдаькхар А. Алиаьдев (Авербайджан). Ода а доагIаш олаш дола, критика дош хьаьда дарггад музыкерча бакъдолчуь духьа. Профессионални говзал лакха хилар, дуккъача къамий творчество делаш йолча процесий нийса мах бе, уж кхетае ховш шоаш болга хьахьохкаш бола тохнамхой болаш да вай. Шоай балхаша цар новкъостал ду хIанзара иъ искусство дегIайоалаера. IцIьбIагIда, хIинэ уж сахьяте таханарча денз IIадехарша ма яххара яц критика, парадноста, идея ца хилара, эстетически эсала хилара дувзаяь доаттафеча кхаьсеаш парте гIоIча санна хьаьтташ из. Цу хьаньехьа дIаэхо Ю. Корева, Л. Мазела, Л. Генина (Москва), кхычар. Цу цIьаь хинна кхы мегIаро а ца ешлаларга денз дIадаккха деза ла йиш йоаца критикаера гIулакх хестараки «лаьрхIа незонаш» екъарахь стыдуприрова-(Белоруссия), Э. Мирзоева (Армения), Я. Ряятса (Эстония), К. Молдобасанова (Киргизия).

Экранерча музыка лоарIхIама хетадир иIий къамаьл СССР кинематографистий Союза правлене секретара А. Баталова, цо белгалдаькхар, халкъа чIоагIга духхадеаш дола музыкальни фильмаш хьаданна дардоацIга. Музыкальни общественность культурно - просвительни балхаца, къахьегамкошта эстетически кхетам дува дакъа лацарца юзанна йолча дуккъача проблемех дийцар ше-къамъел ден ВЦСПС секретара Л. Земляникова.

Музыкальни культура дегIайоалаера, цун дикала программ лакхбара дешашта термам тIабахийтар СССР журналистий Союза правлене секретарь Б. Афанасьева. Цо дийцар массе тайпара ча жанрай советски музыка дикагIйолча образецашта пропаганда яра дакъъерча массови информацие средстваьй боккхача лоархIамах.

Динамика, сухал, хьоллаий ритм — цу дешай маIан ше ма дарра ишта доагIа тахан тIехь-тIехьа дувза. гIа производительни ина а хинна IIадехаш латтача искусствана а. ГIишлохо-профессионал хиларах тарра сай отраслерча гIулакхий бала боагIаш хьа йиш яц цо, аьлар «Атоммаша» хьалхалаттача болхлочо, Ленински комсомола лауреата Г. Фоменков. Халахеташ як аз, ухх тIехьаьрча шерашка профессе престиж тоъал лохъеннай.

Къонача Волгодонске халкъа творчества итташ колективаш я, унахIеначуа энтузиазмах хьалйизза я уж, цхьабакъда, дикача уйланга, квалифицированни повкъо-

Халкъагахьа ерзаьй музыка

Хьаьда, корта боаш, парте дIадехарий вонщсшка-ра дувц шоай творчески гIулакхашн проблемаш композиторий VII Ерригсоюзни съезда делегатаца.

Зчен апреле дIаэхо болх бир цо Москве, союзни Цlен Колонни зале.

Ихолламаш деча халкъа кхъахьегаме шиI искусстваца дакъа лацар, тешаме, денале, шиI ханара мухь шийга цага низ кхоачаш вола керда тайпа саг хьалхеераро новкъостал дар — ишта да мехка музыкантни дуккъоча къамех латтача отрядв вигналаша еча дискусце керттера маIам. Наха лаьрхIа ялдар, белгалдаькхар Р. Жиганова (Татари). Деш дола къамзьл эггара хьалха балха дина тоаьрга хьакъехьа идейнехудожественни маIанга дилача тоаенна йола произвенеш хьакхоллара хьакъехьа да.Вежаршка йолча республикай композиторий профессиональни говзала, цар творчество дIаэхо вIашагIйаьхий яра проблемаш гIеттабора шоаш къамаьлашт деш II. Пурымова (Туркменистан), М. Таджиева (Узбекистан), В. Лаурушаса (Литва). П. Дамбиса (Латвя), В. Загорске (Молдави).

Воай творчество хьалхашка латта денхар кхета а деш вай лелабой йиш хургьа вайга воашта кара-гIадувзаяш меттел, кхоачамбоацаргар а бIаргаро, белгалдаькхар А. Алиаьдев (Авербайджан). Ода а доагIаш олаш дола, критика дош хьаьда дарггад музыкерча бакъдолчуь духьа. Профессионални говзал лакха хилар, дуккъача къамий творчество делаш йолча процесий нийса мах бе, уж кхетае ховш шоаш болга хьахьохкаш бола тохнамхой болаш да вай. Шоай балхаша цар новкъостал ду хIанзара иъ искусство дегIайоалаера. IцIьбIагIда, хIинэ уж сахьяте таханарча денз IIадехарша ма яххара яц критика, парадноста, идея ца хилара, эстетически эсала хилара дувзаяь доаттафеча кхаьсеаш парте гIоIча санна хьаьтташ из. Цу хьаньехьа дIаэхо Ю. Корева, Л. Мазела, Л. Генина (Москва), кхычар. Цу цIьаь хинна кхы мегIаро а ца ешлаларга денз дIадаккха деза ла йиш йоаца критикаера гIулакх хестараки «лаьрхIа незонаш» екъарахь стыдуприрова-(Белоруссия), И. Лучезова (Казахстан), И. Рахмадиева (Узбекистан), Э. Мирзоева (Армения), Я. Ряятса (Эстония), К. Молдобасанова (Киргизия).

Экранерча музыка лоарIхIама хетадир иIий къамаьл СССР кинематографистий Союза правлене секретара А. Баталова, цо белгалдаькхар, халкъа чIоагIга духхадеаш дола музыкальни фильмаш хьаданна дардоацIга. Музыкальни общественность культурно - просвительни балхаца, къахьегамкошта эстетически кхетам дува дакъа лацарца юзанна йолча дуккъача проблемех дийцар ше-къамъел ден ВЦСПС секретара Л. Земляникова.

Музыкальни культура дегIайоалаера, цун дикала программ лакхбара дешашта термам тIабахийтар СССР журналистий Союза правлене секретарь Б. Афанасьева. Цо дийцар массе тайпара ча жанрай советски музыка дикагIйолча образецашта пропаганда яра дакъъерча массови информацие средстваьй боккхача лоархIамах.

Динамика, сухал, хьоллаий ритм — цу дешай маIан ше ма дарра ишта доагIа тахан тIехь-тIехьа дувза. гIа производительни ина а хинна IIадехаш латтача искусствана а. ГIишлохо-профессионал хиларах тарра сай отраслерча гIулакхий бала боагIаш хьа йиш яц цо, аьлар «Атоммаша» хьалхалаттача болхлочо, Ленински комсомола лауреата Г. Фоменков. Халахеташ як аз, ухх тIехьаьрча шерашка профессе престиж тоъал лохъеннай.

Къонача Волгодонске халкъа творчества итташ колективаш я, унахIеначуа энтузиазмах хьалйизза я уж, цхьабакъда, дикача уйланга, квалифицированни повкъо-

19 апреле— коммунистически субботник

КИЙЧО Ю

Тха завода коллективо дог раьза долаш хьаллалар 19 апреле коммунистически субботник дера Москверча хьалхалаттача коллективаша даь кхайкарал.

Субботникка кийчо яра лаьрхIа IIашагIъ-елла штеб я. Цунна чуаьвагIа 12 саг. Уж ба цехий, участкай начальникаш, къахьегама ветеранаш. Штеба балха да директора тел завода директора Х.-М. Тамаевхоза.

Тха заводерча наха юкъе субботника чотагIа хIинзше болх баьб слесара - инструментальщикаш, СССР Лакхехьарча Совета депутата, Халтуев ТIахIара, шлифовщика Шалиев Османа, слесара Земурзиев Мусас, слесара, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Котиев Ахьмада, фрезеровщика Могушков Бек-Хана, токара Наурузов Руслана, кхыбарша.

19 апреле оаха арахецарца 40 эзар сома маьлх товарни продукци, 5 эзар сома маьха нормативно - цIена продукци. Белгалдаькха деза из еррига кхоачаш бийдалеп электроэнергеи тотагIа арахецаргахилар. Субботник долча дийнахь 940 сар воай экономе-ссазарча балха мотгаташа хургьа.

Къаьстта доккха даьа кокъедахь лаьрхIад-хIад оборочни пехо. Нормал соагIа 7 бIаь экспортоверзинна вIашагIйолала лаьрхIад ку пехерча Одоева Ъаьа керте латтача комсомольско - кагIрихой бригада.

Сборочни цеха коллективаша дуккъача хана деш хьаьс ахьна хьаьйогIа номер 43 йола цех. Кокъедаьна цIей долча дийнахь ду цеха коллективо лаьрхIад 2 эзар сома маьха продукци арахеца.

Тха заводерча наьха дуккъача хана денз хьайогIан цIьаькха дина тradиции я. Оздоевай бригада я «Орджоникидзеня «ОЗАТЭ» яхача заводерча Бидоев Николай кулгалдеча комсомольско - кагIрихой бригадина яхь лелаеш. Коммунистически субботник долчи дийнахь Хьаьй бригадера 5 сар кхьаьна вахта лаьхьош хургьа Николай бригаде, шоай оргIан «ОЗАТЭ-ра» яхи саг-тха завоце.

«Цlена шоатздийнахьа» бохь бечар самукъадоакхаргдолаш концертни программа кийчеш я заводской культурен ворхIалгIа самодеятельность коллектив.

Цхьан деношка аьлча, субботнике даьккха 1500 сом шийтталгIча пятилетка фонде дIаьхьожаргдерда.

А. МУТАЛИЕВ, ГI. Ахриева шеграгIча Назранховски «Электрон и струмент» яхча завода производственни отдела начальника заместитель.

Бlаьстан балхаш

ХIАРА САХЬАТ — БАЛХА

РЕПОРТАЖ

Тхо да «Назрановский» совхоза Бенов Мальмад-Гlире кулгалдеча йиъьагIча бригада коартолаш дIаэовча кхай тIа-дIае кийчаь фу хьаденача лафета юхе щи саг вагIа. Уж ба селлкашка коартолаш чухака сайш бола Арсамаков ИбрахIамаи Цалоев Аюш.

Ираз долаш болх а бийца, иIаьденна дий? — аьлча:

— Сайаьв хьа йиташ коартолаш дIаюьш боахнача Хачуваров Хьаднсеи Оздоев Бисолтан, — жоп делар Цадоев Аюпа, вежа а вежий, — IохIайна валаделхьа хьалгIатта вежаш хул.

Хачуборов Хьадиса звено я хIинэ уххаза болх бели йоьллар, — йоьл совхоза иерттерча агронома Бекмурзиев къурейша. — Ухх шера 80 гектара тIа кхеерга цо коартолаш.

Дlаэха массехи дош ьа-ьна далалехьа цхьаннена тIехьа школлагIар а йолаш, коартолаш дIаюьш йоазха агретаташ хьагIаера тхо летача. Селлкашка коартолаш чуяхха отт Аюпи ИбрахIаими.

— Масса гектар дIайийнай оаша хIанзалехьа? — аьлча:

— Кхоьзинче ишт гаргга. Из ихха дIадера барХI дн ийнад тхона, — жоп делар Хачуборова. — Хlаьта сменни кхоачашъеш маьра боллу да боаш да бича дийтта ди дезаргдар.

— Аргегаташ сиха лелаяро йиш хулийта хургьа-ьк коартолаш тIехIоагIчашъе? Ваьха дикала IатIкъаш из?

— аьлча:

— А, трактораш оаха цхьан сноростах лелаю. Хlаьта коартолаш хIара дийнахь духхагIа дIае аьтгуь боал сатессача денз боад кхьолабаллалца болх барах, ха яехьа ца йоаяраз.

— Тхо да, — аьлна Цалоев Аюпа хоам бича:

— Ехи ма банккхалаш, кхамаьл тIехьаьгIа чанхдоакхаргда вай. Ког, са ноькъост а къоаст а болх бе волавенна, — аьлна, кхай йисте IIийне латтача фляга чура хий а чанна трактора тIа хоз Хьадис.

— Шоашта кийчбеча кхачанна раьза дий шо? — хьаттача:

— Ала хIама дац, — аьлар Цалоева, — ло кхабаш.

— Хlара дийнахьа дуах хул. Дийнахьа ихооза юама хIамех ОЗ нецкъ міра дагIахкаш хIара сагагара. Цхьабакъда, кхай тIара дIадаьнахьа сахьат данкха йиш йоаш да тхо. Цlадехьа чай, даьгта, кхы таIна продукташ ша йиш хилча дика дар. ГIаьленаш яхьаш муьъагIа «автолавка» тхо долча еча а барнал аргдар оаха. Кхеш-кара та, барнал дондеанича дезв бIаргаййаяяр тхона яхь.

Цу дешаша цецьакхьар со. Донкха эхь дар ишарюй ишта мара йоаяш ца яр? Йийнашъ, хьоI Наьрашкоски райно кулгалхоша IICC XXVII съезде яь Политически доклад? Ишта из дале — тIара ер дешаш дагадохийта безам ба.

«...Юрта боахама болхлой кхъахьегамаш бытаи ьыаш вIашагIехьдахара хадданза боху юрта ца бича дийтта ди дезаргдар.

— Аргегаташ сиха лелаяро йиш хулийта хургьа-ьк коартолаш тIехIоагIчашъе? Ваьха дикала IатIкъаш из?

— аьлча:

— А, трактораш оаха цхьан сноростах лелаю. Хlаьта коартолаш хIара дийнахь духхагIа дIае аьтгуь боал сатессача денз боад кхьолабаллалца болх барах, ха яехьа ца йоаярах.

— Тхо да, — аьлна Цалоев Аюпа хоам бича:

— Ехи ма банккхалаш, кхамаьл тIехьаьгIа чанхдоакхаргда вай. Ког, са ноькъост а къоаст а болх бе волавенна, — аьлна, кхай йисте IIийне латтача фляга чура хий а чанна трактора тIа хоз Хьадис.

— Шоашта кийчбеча кхачанна раьза дий шо? — хьаттача:

— Ала хIама дац, — аьлар Цалоева, — ло кхабаш.

— Хlара дийнахьа дуах хул. Дийнахьа ихооза юама хIамех ОЗ нецкъ міра дагIахкаш хIара сагагара. Цхьабакъда, кхай тIара дIадаьнахьа сахьат данкха йиш йоаш да тхо. Цlадехьа чай, даьгта, кхы таIна продукташ ша йиш хилча дика дар. ГIаьленаш яхьаш муьъагIа «автолавка» тхо долча еча а барнал аргдар оаха. Кхеш-кара та, барнал дондеанича дезв бIаргаййаяяр тхона яхь.

Цу дешаша цецьакхьар со. Донкха эхь дар ишарюй ишта мара йоаяш ца яр? Йийнашъ, хьоI Наьрашкоски райно кулгалхоша IICC XXVII съезде яь Политически доклад? Ишта из дале — тIара ер дешаш дагадохийта безам ба.

«...Юрта боахама болхлой кхъахьегамаш бытаи ьыаш вIашагIехьдахара хадданза боху юрта ца бича дийтта ди дезаргдар. Договора тIа из Iотта ца яздича коллективни подрядагIа кхъьега раьза хиланзар нах.

...Бригада стап. Цlена а достам а болаш а я уьказа. «Сменни норма 2,5 гектар йолаш Х. Хачубарова, Б. Оздоева хIара дийнахьа 4,5 — 5 гектар дIаюь. Цишша норма гарга ца яхьаш ьаьккIаш дIае лаьтта кийчдеш боахача А. Елгоева, Д. Дзаурова. Сийле хийла хьалха латтарий»! — яздьа уьказа хьаттеха йоалаача «Молния» тIа.

— Мошача доакъара кенаца цхьан горох, ялата лаьрхIа кен, духха хIама да ошаш коартолаш дIайийна дашшад тхо. Кхоана шекара, доакъара секлаш дIае йоалаергьа. Тlакхха 10 апреле, е соагIа хиннячул шийта ди хьалха, хьажкIаш дIаюь аргерзаргIа арайбоагIча охха. Уж дIае йоаш йолаш дIоахденнад лаьтта. Диса гота гота балхаш интенсивни технологех чакхдахара дерргача кийч да. — вьлар Чехьаргача Бекмурзиев Къурейша.

ГОТА СИХЬЯЬЙ

Шалински района боахамашта юкъе кхаш динагIа леладерех я «Предгорный» совхоз. Цхьайттаагlча пятилетка ялат даккхара плана кхаь шера яхоачашйир цун къахьегамхоша.

Ницца бернаге къахьега лаьрхIа бе совхоза механизатораш карарча шера а. Соахка санна интенсивни технологи юкъе а йоалаь къахьега дина хьуьнъье лерхIаш ба уж хиш дехкача 900 гектара тIа хьалхеергйола культурашъ. Кхаш лела-деш я коллективни хьисане къахьегаш йола яхь звено. Царех пачхьалкхен ба йожха балха опыт нараерзаяь механизатораш, орденаш лелаераш, КПСС членаш Абдулкадыров Увайс, Мусаевлаев Увайдур, Мутушев Сайдани, социалистически яхье хьалхалатташ хьабоагIа Гайсултанов Пlамсудин, Эльмурзаев Хасан, Хашумов Билал.

Массехи дийнахьа дерригача кхашта махкаш дальхдеш звеноца. Минеральни органически удобреней тайсай. Курсаш вIашагIа а ехка доглана хьисане а вешта а хий деттардгола нах кийчбара йоанхо ньй, каналаш цIендара, шлюзаш тешаяр балхаш чакхдальхдеш. Хlаша сихбенна хьалха дIае еза хатеп доанъерч культурашъ дIаюьш бохьи механизаторашъ. Хlаста къьаста хьанаре къьаькIаг Мукушев Сайдаме, Мусалаев Мовлдеш, Ахмадов Махьмадсалаха, Исмаилов Мовлдеш, Абдулкадыров Увайса, Хьабагиев Билал.

Интенсивни технологе дIа ма деххара чакхдоах механизатораша кхашкара долаш.

З. МУХАДИНОВ.

ШУРА ТIАКХЕТ

«60 лет Октября» яхача совхоза хьайбаш леладерий дукха дика традицеш я. Цlхьабакъда, тIехьхарча шерашка шура а кхоачаш доахана дуьхьа а тIаьхьетара гIулакх гIадвуган дацар. Цо сатем бобабьабар доярай, скотниний, специалистай бохахма кулгалхой.

— Доахана продуктивность лоха хилара керттера бальян доакъара база эсала йолга да, — йоаш боахама партхома секретара Солтамурадов Сайгудина. — кIезига доакъар IалашдьдаР оаха, боахаме боагIача тайпара къьаькIаг вIашагIехь па баккхарах, дисциплина мела хиларах.

1200 бежан долча бонкъа-ча боахаме эгтара хьалха кулгалдеча чIоагIде дезаш хилар. ГIадахача шера денз совхозе кхььаьгIан прогресс сиънъара методаш вIашагIехьбанхха болабир. Цо ялат кхеденй а хьайбаш леладерий а морально а материально а балхахара безам сообьакхар. Ишта эгтара хьалха дезала подрядни эвеньяш, хозрасчетни бригадаш вIашагIехьнар. Масала, коммуниста Хьалидов ТIахIара кулгалдеча дезала звеное пе леладьча 40 гектарах хIарапе тIара юкъера лаьрхIача 650 центнер доахьара свеклаш чуийбар. Цунах лаьтта леладераша дикка ахча вийбар.

Ялат кхедеча подрядни коллективаш масалах болх бе болабеннай хьайбаш леладераш а. Тхаханача дийнахьа совхозе кхоъ доярхаш шиъ шортта доакъар а долаш хьайбаш Iангара доах цу колхозашна. толаме кхоачашъю пачхьалкхенна цар продукци йоккхера планаш.

Цlхьабакъда, доакъара свеклаш хьалкхяра цига санна балхаш вIашагIехьалхаш цхьадолча боахамашка. Царна юкъе я XIX партсъезда цIераГча йола колхоз. Статистически отчета тIа 1985 шера 1 июль хьатIаотташ колхоза правлене хьакъехьаш 106 гектара тIа шоаш доакъара свеклаш дIайийна хиларах. Царех 53 гектар тIара яраш — хиш дехкача кхашка. Хlаьта 1985 шера 1 ноябрь хьатIакхоачаш оттальча отчета тIа хьахьехкай дIайийнараш а чуийараш а 80 гектар мара яц аьнна. Августе бетта акт а оттаяь списани яьй оасар тIа а дилийта шоаш йоайта 80 гектара тIара доакъара культура дIа ца йоккхера планаш.

Цlхьабакъда, доакъара свеклаш хьалкхяра цига санна балхаш вIашагIехьалхаш цхьадолча боахамашка. Царна юкъе я XIX партсъезда цIераГча йола колхоз. Статистически отчета тIа 1985 шера 1 июль хьатIаотташ колхоза правлене хьакъехьаш 106 гектара тIа шоаш доакъара свеклаш дIайийна хиларах. Царех 53 гектар тIара яраш — хиш дехкача кхашка. Хlаьта 1985 шера 1 ноябрь хьатIакхоачаш оттальча отчета тIа хьахьехкай дIайийнараш а чуийараш а 80 гектар мара яц аьнна. Августе бетта акт а оттаяь списани яьй оасар тIа а дилийта шоаш йоайта 80 гектара тIара доакъара культура дIа ца йоккхера планаш.

Фу деш баьгIаб колхоза специалисташ нагахьа санна уж яйнаьле аьтуст бухь тIаьхIачаьа 80 гектар хуьлаш долчу кхай тIа кхы тайпа доакъара культура дIа ца йоккхера планаш? Хlаьта дитад из пайда ца эцаш?

«Автоспецоборудов а н и е» яхача опытно - экспериментальни завода дикагIйолча производственний цIераш къоаха хана эггара хьалхарчара предприяте кулгалхоша цIи йоаккх прессовщица-вулканизатора, коммунистически къахьегама ударника Сурцева Любовь Николаевнай. Хадданза шиI декхараш тIехихоачашдеш, даим социалистически яхье хьалха латташ хьайбаIарех я из Дика болх барал совгIа творчески духха къахьег ца. Любовь Николаевнас кийч а дан, производствена юкъедоаладаьл духха кердадараш. Цар вIашагIехьдалийтад кулгаша деча дуккъача халача балхашта механизаци е.

КарагIдаьнначох ихоачамбаь Iеш оамал йоацача цо ихоъ смежни професси караерзаяьй. Цхьа бахьан а нийсденна моллагIа производственник балха ара ца воанаш висача, бехктохкамегIарча участке дIа а этте къьаькIег цо, Дуккъача профессех йола говзалаш караерзаярах цун вIашагIехьдоал хIара сменаГIа нормаш 150 процентал чухьнахьа йоацаш яхоа-чашъе.

Хьннаре хьакъегарал совгIа общественни балха тIа а доккха дакъа доац Любовь Николаевнас. Грознински горсовета депутаталла хержай из. Каст-каста из вIашагIъеттал харжархошца. Цар шийга денна наказаш ихоачашдалца сатийна Iечарех яц халкъа депутат. Цудухьа шийца къьаькIаг болхлоша санна харжархоша а чIоагIа сийду цун.

СУРТА ТIА: прессовщица-вулканизаторщица Л. Сурцева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Зе а дир доакъар а даккханзар

ДIадахача шера Сунженски района Цlеча Эскара цIераГIа колхозе доакъара дIайийначча 75 гектарах хIаране тIара 312 центнер свеклаш чуера.

Дика чанхдьахар доакъара свеклаш хьалкхяра Дика хьакъехьаш XX партсъезда цIераГIа колхозе а. Цига 150 гектара тIа дIайийнаяр уж. Хlара гектара тIара 300 центнер а йоаккхаш чуийбар.

Доакъара свеклаш а яхь тайпа а культурашъ хьалхехяра цIенхаштта йоаккхо яраз шортта доакъар а долаш хьайбаш Iангара доах цу колхозашна. толаме кхоачашъю пачхьалкхенна цар продукци йоккхера планаш.

Цlхьабакъда, доакъара свеклаш хьалкхяра цига санна балхаш вIашагIехьалхаш цхьадолча боахамашка. Царна юкъе я XIX партсъезда цIераГIа йола колхоз. Статистически отчета тIа 1985 шера 1 июль хьатIаотташ колхоза правлене хьакъехьаш 106 гектара тIа шоаш доакъара свеклаш дIайийна хиларах. Царех 53 гектар тIара яраш — хиш дехкача кхашка. Хlаьта 1985 шера 1 ноябрь хьатIакхоачаш оттальча отчета тIа хьахьехкай дIайийнараш а чуийараш а 80 гектар мара яц аьнна. Августе бетта акт а оттаяь списани яьй оасар тIа а дилийта шоаш йоайта 80 гектара тIара доакъара культура дIа ца йоккхера планаш.

Фу деш баьгIаб колхоза специалисташ нагахьа санна уж яйнаьле аьтуст бухь тIаьхIачаьа 80 гектар хуьлаш долчу кхай тIа кхы тайпа доакъара культура дIа ца йоккхера планаш? Хlаьта дитад из пайда ца эцаш?

Из ма йиш йоаца нийчча хIама йийденнад колхоза специалисташ нагахьа шоай техникаш бицбилараш. Цар хьахьехкад хьалхашка латта деххараш хоачаш доаца шоаш доакъара сагота боацIгра.

Уж кхера свеклаш а кхы тайпа доакъара культураш а шоай хиннахьа дIаера, агротехнически бокъонаша дIа ма деххара дерргача балхаш чакхдоахаш уж дика хьалкхяра, тIакхха гарга хьалхеераро мах моггта гIожеи мошеи доакъар кийдара дерргача шоай низаш тIадерзаде деза боахамаша.

Х. УГУРЧИЕВ,
Сунженски РАПО доакъар хуьлаеара денай вокзагIйола агроном.

Партийни вахар: съездо лаьрхІар кхоачашдеш

КОММУНИСТИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

Лаьтта, хьалгІа мел йолла хІама, цун ганзаш, оахкамаш — дерриг а общественни рузька да. Хьалхе-ле, ма мотта дуккагІа пайда эца беза вай цох. Из да коммунистий керттера дехкар.

Общественни доалаьхкаш пайда эцача цІенхаштта айбе беза кхъехеташ коллективаш лоархІам. Мехка да хила йиш яц, ше болх беча заводе е колхозе, цехе е ферме визза вола да ца хилча. Дерритех дог лаьа, Ленинан рузька лебадарах йохку е дехкарийла я кхъехетама коллектив. аьнна бен галадаьккхад парте XXVII съезда КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева аьча Политически доклада тІа.

— Уж дІаша дизза шоай коллективана доагІалта кхета а дец кхъехетама хьинар айбаь болх беш бе тха берриг а болхбоь, товарищ-ниташ! — аьлла «Октябрьнефть» НГДУ парттюма секретара Ушаков Александр Яковлевича. — Парте XXVII съезд февраль бетта курчхлараХ хоам ма хиллинге а, партийни форума даха ма дессарна нахкъаьхаза «КПСС XXVII съезда — хьинарева кхъехьегама 27 декадаl» яхача девизагІа цирца социалистически яхь дІаболлийр тха коллективца яхача декада дІа а яхийтаза-зар плани тІаийца декхарашни тІехнохкаш ца дан.

Управление коллективо XI пятилетка кхоачаййр 13 декабре, хІаьта цун тІехьарча шера заданн — 26 декабре. Планал совгІа дуьхьа мехдаьттан газни яьккхар, электрически йІоьхкар, электрически йІоьхкарни керти хІоьйр. Дуьхьа-ле дІадахкаха цхьан шера планал тІех дьяхкад 14170 тонн мехдаьтта. Уж толамаш доахача хьалхарча муттаре хилар кхоачаш-ташна. Масела, кхоначу коммунисташ Платон Владимира кулгалдера мехдаьтта доаккхача сийлахьчу капитальни ремонт ева бригадо пятилетка кхоачашйр 4,5 шера.

Коллективо доахача толамаш хилинга хьалха тоаттар доккха дакъа кокъеккхъашца хьабоагІа парте а кхъехетама коммунисташ. Масела, кхоначу коммуниста Платон Владимира кулгалдера мехдаьтта доаккхача сийлахьчу капитальни ремонт ева бригадо пятилетка кхоачашйр 4,5 шера.

Коллективо доахача толамаш хилинга хьалха тоаттар доккха дакъа кокъеккхъашца хьабоагІа парте а кхъехетама коммунисташ. Масела, кхоначу коммуниста Платон Владимира кулгалдера мехдаьтта доаккхача сийлахьчу капитальни ремонт ева бригадо пятилетка кхоачашйр 4,5 шера.

Дикагіа бола болхлой бувцан хьехархе боагІа социалистически яхье хьайха латта кхоначу коммуниста мехдаьтта доаккхача оператор Мизиев Абу, бурувдеттаран Арсаханов Ваха, Прокопов Анатолий, кхыбарш.

Кордача шера къаьстта чІоагІаргІа яьржар управление болхлошта юкъера социалистически яхь. Парте съезда ший болх дІаболабергбола да тІаккоачаш хьалхарча шин бетта заданел совгІа 1300 тонн мехдаьтта даккха пІейп денна дош даьлаш хьалхе кхоачашдарех рапорт а делар цар.

Из дехкар кхоачашдеча къаьстта доккха толамаш бола кхар кхоначу коммуниста, цеха комсомольски организацине секретара Белоконь Александра Николаева сиваьнашта капитальни-ремонтеча бригадо. ПланагІа ихьа скважина тоае йоагІача шиъ тоайпр цо.

Дідахача шера шитта производственни толамаш доахача докха новкъостал хилар съезда документаш мехдаьттахоштга дІадовзийтар пропагандистически агитаторашеи бакъа политически ихетама балхах. Съезде дувца оттадаьча дешашка хьежка коллективана хьалхарча кхоачашдарца кхоначуша йІоагІа болх бер нар из болх, лаккбир болхлой политически ихетам.

Парте Программа кердача редакце, цхиттаІагІча пятилетка а 2000 шерага кхоачалца йолча юкъа а СССР экономически социальни дегІайоалаера Керттерча достамий чулоацам йІоагІа дІабоанийтар цар. Политически ихетама болх къаьстта дина бу пропагандистица агитпоста тіеха начальника коммуниста Шеголяев Евгений Николаевича, планови отдела начальника Невьчалова Зинаида Никифоровнас, агитатораша мехдаьтта доаккхача оператора коммуниста Вощев Игорь, аппаратчица Плешченко Альна Ивановнас, кхыбар.

Кердача пятилетка хьалхарча шера доккха декхар тІаийнад управление колективо. Уж шера планал совгІа 8.8 эзар тонн мехдаьтта даккхе, нъаькъастача обсарле планагІа йоагІаяуа дуьхьагІа 1 процент даьлъа. 200 эзар киловатт-сахьат электрически энергин ккее. дьяръяьчул совгІа 150 эзар сома пайда бе доил деннад цар.

Мехдаьтта доаккхача дигІайола технологи юкъе йоагІаера, производствена интенсификаци яра чотагІа хІама доаккхача бовзаяьл 14.5 процент дуккагІа мехдаьтта даккха а дерхІ.

Парте XXVII съезда исторически решенеи толаме кхоачашъара яхьа а дикагІа болх бе, къаьстта произ водственни дисциплина кІы тІа а чІоагІе, балха дикагІайола формаш юкъейоалаг лерхІ управленле коммуниста.

Шоаш тІаийца декхар тоаме кхоачашдергІаяьча бІубеина а ба уж.

Ю. ТЕГАЛОВ.

Нохч - ГІалгІай гІишлон управленин куьйгалхо Ахьмад Кадыров, СМУ КПСС XXVII съезда сийна кІоргача социалистически яхье дикагІа хьехархамаш хиларца белгалъа я Виситаев Шамсудин керттера латта каменщикий бригада.

Цо вІашшта шийтта декадах хьалхара моттиган лаьцна ерригача управленне гІолла.

Яхье хьинар айбаь къаьхет бригадерча каменщикаша Курбанов Имрана, Бахаев Мухьмада, Бахаев Саіида, Хамидов Валида, кхыЧар. Цу наха массеьк смежни говза-лаш цаъеерзъяьлй. Хіаьта цу гІулакхо мел гІо ду дуьца мичча деза.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьтехьай бригада тоаша-гІа бола каменщикаш У. Курбанов, М. Бахаев, Ш. Виситаев (бригадир), С. Бахаев, Б. Хамидов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Атеисташ кхебеш

Кхоаненга кийчбу

«Атеистически кхетам балара доарлІамера дакъа — наьха къаьхьегамен общественнин хьинар айдар, царна просвещенн яр, керда советски обрядаш обычеши шерра дІайоаржаяр».

(Советски Союза Коммунистически парте Программа тІара).

Школьни реформах Керттерча лостамаш тІа ганзаш, оахкамаш — йолча "Сердало" тІа общественно-политически хьехархо Балла Индербиевна Гапаева. Училище я «Атеист» яха клуб. Уж шера оттаьлча пхана юкъе я тайпайпарча лекцей циклаш, конкурсаш, диспуташ, конференцеллера, кхыйола мероприятеш.

Ишта ухъяза кийчъяй «Атеизмахи динахи В. И. Ленина дувцаш хиларе», «Дин сагІа», «Вай хаара бусалба дин, цун идеологни, политикен» яхача лекцей циклаш.

Цу тайпарча пропагандистски лекционни балха формаша дешархо безам тІаоз кІоаргІагІа уж тешаш іомаяра, шоай знанеш дукхагІа хилийтар. Клуба дешархошна кийчъяй «Динах лаьца марксизма - ленинизма классикаца дийнар», «Капиталеш динен дуне», «Йилмен дин» яхеи кхыйолен рефераташ.

Гапаева Балпай кулгалца клуба доаккъяьхуза іоайыл бусалба а кераста а динех лаьца дувцаш йола атеистически дуьхьа материалаш. Ший воспитанникаша цхьана цо яьй «Социалистически яхара хьехаш динга тІехьадиса гІулакхашан шоайла та йиш йолаш дац», «Советски Союз — атеизма мохь», «Хьалхарча дин» яхеи кхыйолен беседаш. Соха кийчъяьй «ТІехьадисачуьца — лира къовсам», «Дина дуьхьа-ла я искусство». «Дина дуьхьаяха а кхыдола а альбомаш.

Моллагіа лекцеп, беседаш боккхачІа атеистически кхетам ду сага, цу темаца хетадаьхь инициацин, фашизмин. Цудуьхьа искусства, литература произведенеитъа хетаяь конференцеп, обсуждеин чакхйоаХ Гапаева. Дешаша гІулакхо йоагІа кхетам луш а цар дуьхьа дина хІама Іомадеш а ДІаихьар уьхьаза ДІабаха б е т т а хиина «Нахархдаха тха синош» яхача С. Льзова повестех йола конференци. Из кийчъеш хІара группе дийнар из книжка, кийчдар цига дуьхьарадолаш деший. Цудуьхьа Іалъмате дуьхьача кагийча нахен мехкарашеи даьха Іоапаеп дина чакхъьялар из.

Ишта, массанна бокха атеистически а эстетически а пайда дуьп ДІадихьар уьхьаза, сектанташа хІалахьыла пиніга ихеп юкъеп долча «Воскана тІера морхаш» яхача фильма хетадъ хиина вІашагІкетар.

Уж училище дуьхьа ба республика дукнхача юрташ-кара деша баьхна кагий нах а мехкарий а. Цаьрга юкъе пийсар атеизмех бола кхетам лоха бяраш. Цудуьхьа атеистически кхетам луш нъона тІехье кхеча лоарлІа ме ба хІара дешархочуна къаьстта бел бола индивидуальни болх. Динах тешаш болча кагирпота халахетарца ма ялаенп ишйса йиш йолаш нъона тІехье кхеяр, ше деш дола а лелаеп дола а ГІулакхаш вай мировоззренчески принципаш лардеа а лупаш, кхоачаше ховш из Іомаяр». Уж дешаш хьалловлаш атеистически кхетам луш болхлой класса нохчеп Іомаева дика опыт Іоайыл № 6 йолча СПТУ. Из болх беш ухъяза хьинарех дакъа лоацап я политэконом хьехархо Балла Индербиевна Гапаева. Училище я «Атеист» яха клуб. Уж шера оттаьлча пхана юкъе я тайпайпарча лекцей циклаш, конкурсаш, диспуташ, конференцеллера, кхыйола мероприятеш.

Ишта ухъяза кийчъяй «Атеизмахи динахи В. И. Ленина дувцаш хиларе», «Дин сагІа», «Вай хаара бусалба дин, цун идеологни, политикен» яхача лекцей циклаш.

Цу тайпарча пропагандистски лекционни балха формаша дешархо безам тІаоз кІоаргІагІа уж тешаш іомаяра, шоай знанеш дукхагІа хилийтар. Клуба дешархошна кийчъяй «Динах лаьца марксизма - ленинизма классикаца дийнар», «Капиталеш динен дуне», «Йилмен дин» яхеи кхыйолен рефераташ.

Гапаева Балпай кулгалца клуба доаккъяьхуза іоайыл бусалба а кераста а динех лаьца дувцаш йола атеистически дуьхьа материалаш. Ший воспитанникаша цхьана цо яьй «Социалистически яхара хьехаш динга тІехьадиса гІулакхашан шоайла та йиш йолаш дац», «Советски Союз — атеизма мохь», «Хьалхарча дин» яхеи кхыйолен беседаш. Соха кийчъяьй «ТІехьадисачуьца — лира къовсам», «Дина дуьхьаяха а кхыдола а альбомаш.

Моллагіа лекцеп, беседаш боккхачІа атеистически кхетам ду сага, цу темаца хетадаьхь инициацин, фашизмин. Цудуьхьа искусства, литература произведенеитъа хетаяь конференцеп, обсуждеин чакхйоаХ Гапаева. Дешаша гІулакхо йоагІа кхетам луш а цар дуьхьа дина хІама Іомадеш а ДІаихьар уьхьаза ДІабаха б е т т а хиина «Нахархдаха тха синош» яхача С. Льзова повестех йола конференци. Из кийчъеш хІара группе дийнар из книжка, кийчдар цига дуьхьарадолаш деший. Цудуьхьа Іалъмате дуьхьача кагийча нахен мехкарашеи даьха Іоапаеп дина чакхъьялар из.

Ишта, массанна бокха атеистически а эстетически а пайда дуьп ДІадихьар уьхьаза, сектанташа хІалахьыла пиніга ихеп юкъеп долча «Воскана тІера морхаш» яхача фильма хетадъ хиина вІашагІкетар.

Уж училище дуьхьа ба республика дукнхача юрташ-

ЛАЬТТАН ГАНЗАШ ЛЕХАРАШ

Кхоана-геолога Ди

30 шу гаррта ха яьнна мехнадьяттан газни йоакхача тха управление Карабулак-Ачалхье, Заманкул, Серноводск районаша мотти ганзаша баха мехдаьтта доаха. Белгалданкха доагІа предприятие планаш заданеи яхочача па еш яьлъяьхуза ганзаш ца яьйсенилгта. дагалоацеп йоккхийн халонаш дуьхьала пйттаяье а.

Моттиган караерзаяра проектацка хьежка ей я разработкаш, хІаьта буьх бохацаш дан цига доалла мехдаьтта, хІанз юхедисар хьалдоаккхаш да тхо. Цу хьалацка, мехдаьтта хьехьа-ха геттара йоагІаеп доаха гІача хана, боккхача лоарлІаме ба тха предприяте, авторски надзор йоатаеча проектни института разработчикаша керттера мехнадьяттахоп болх.

Ланхе дийнаучуна дувзаденна цхьа масал дойлале безам бар ца Канабулаеп. Ачудкун мехдаьтта доалла-чаша моттиге яьча разработках лаьа. 70-та шерашка ну моттигера мехдаьтта лоарлІаяьнна хьалдаяхаеп Іоанашкара мехдаьтта лаьтІаала доалелер, тІаккха, управление керттера геолог хилнача В. И. Коноваловна даьха а ловлаш кийчъяь рекомендацеш елар, хІаьта проектни институто а хьаллаьцар уж. Цу рекомендацеша йиш ухъяйтар таз Іайнача зонанеп мехдаьтта оторочкаеп цхьана разработкаш е, из оторочка газ Іайнача а, нефтухъеначара чотах. Карабулак-Ачалхеркча лакхерча мела тІоанашкара доаха дерригга мехдаьтта соннагІа хьатІадаккхар сахна доагІаш да, хІаьта по. Іалъмате йоккха экономически эффект а ду.

ЧтоагІа балийна дахнах тхоно нассосно-компрессорни турбой чухьяьхарча оагІоатта, тІерча коммуникаеп фонтанни армитурна. Тале-таш доза кІуваш, тІарцІнаш, гидраташ. Духхьал саднйкаш цар скважинай, тохкама балхаш дара йоакхар-ле ю, скважинай мехдаьтта доларра таронаш эцаю. Уж тІа да дувцийтар духьа бе-бена метолапца лоаттабу кьювсаш, хІаьта ялнайотча нефтеюра газни дика эффект а ду. Цу хьалашка спептехнина, массанаьха гІолла лела техника па тоъярах, хІама да дувцаш хенга ледарех мехдаьтта телаш йола скважинаш юхасеп.

Хенга - ГІалгІай гІишлон управленин куьйгалхо Ахьмад Кадыров, СМУ КПСС XXVII съезда сийна кІоргача социалистически яхье дикагІа хьехархамаш хиларца белгалъа я Виситаев Шамсудин керттера латта каменщикий бригада.

Цо вІашшта шийтта декадах хьалхара моттиган лаьцна ерригача управленне гІолла.

Яхье хьинар айбаь къаьхет бригадерча каменщикаша Курбанов Имрана, Бахаев Мухьмада, Бахаев Саіида, Хамидов Валида, кхыЧар. Цу наха массеьк смежни говза-лаш цаъеерзъяьлй. Хіаьта цу гІулакхо мел гІо ду дуьца мичча деза.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьтехьай бригада тоаша-гІа бола каменщикаш У. Курбанов, М. Бахаев, Ш. Виситаев (бригадир), С. Бахаев, Б. Хамидов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦКЪА ЯЗДЬЧОХ ЦІАЬКХА А

ПАРТИЙНИ ПОЗИЦИ ЦА ХИЛЧА

1984 шера 18 октябре тха газета тІа аралъяр «Аьттехьа а аьрдехьа а» яха критически материал. Цу тІа дувцар «Росстроммремонт» яхача московски треста чуйоагІача Гроозненски ремонтно-механически предприяте производственни а къаьхьегама а дисциплинна геттара эо хилар, брак йола продукци ярцаеш ей хьалхарах, брак йола продукци ярцаеш ей хьалхарах, брак йола продукци а боацап лелаярх, кхыдолча кхоачамбоацарех. Из деррига ийделнадар предприяте кулгалхой бехкагІа, болх тоабара ше де дехкарийла ар партийни организаце ца дарах. Хур-хургда, хиннар-гургда — ишта яр цар позиц.

Ш ИЙ БУТТ совгІа ха яьлча мара редакце-га «юоь дайтанар КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара Д. Тарасова. Из а далзанар масеханаша телефон тешача кхы, «Аьрдехьа а аьтехьа» а» яхача тІа дийнача доярхІамеча дешаех дьяьчу лоарлІа ба болх. Саьнъярдаме хилар духха ха йоацшап «Йилмен дин» яхача журнала сагІоеч лаьца цига Іилманкхоа, кІоарга-на сагІоеч лаьца цунна ган-сайре. Къаьстта пайдаеп хилар деш ашдеш дувцаш йола дерригга ца Іилманкхоа, кІоарга-на сагІоеч лаьца цига хиннадь баьхьан цейвоаккхаш дар: «ГІалгІай меттала де-кіанйгахь. Тіакха къаьхьар дир. «ГІалгІай меттала язъяь материалаш кхы тхоча ха ма ма ехахьийтал-лаш», аьнна.

Тіакхха цецьала веазий цу тайпара къамаьл дьяча пар-тер райпома хьалхарча секретара редакцера дайта яоп цхьаккха чулоацам боаца оп-писна хиларах? Ер я из «Ардехьа а аьтехьа» а аьтехьа» а» яхача статья тІа дийнар цхьаболча дьяьчу баьхьиннад. Статья йийцай Гроозненски ремонтно-механически предприятен тхьайийлача партийни собране, кхоачамбоацаш раш дІадахара хоадам бол-лаш доаца гІулакхаш бетта-дьяьх кхоачамбоацараш дІадахарга предприяте кулгалхой а партийни организаце а бал-ха тарте районни комитета хьалхе тІехьабоабо.

Тіехьхара деший диц да далийта хьожарга вай, га-ост дешараш.

Цул тІехьагІа ши кІирла дьяначу гІолла Д. Тарасова хоам бир: предприяте бокъо йоацап леладеу гІулакхаш тохкирга района прокурора тІадилладар, аьнна. Хіаьта прокурора дайтача кьяхата тІа йоахар гІулаех шийга дІа а кхьяьчаЛ, ГРМП документальни ревизи е а лаьрхІаЛ.

Статья тІа дийцар бакъьхларга дика дъяьхар. Материалаш дешархо-ле тІехье кхеечча пайда ца эцаш, шоай къаьхьегама юкъе ца йоалаеп. Цудуьхьа доагІаш оал училища коллективах-республикерча профтехобразование училищашта юкъе атеистически ихетам балара болх эгтара дикагІа цига латт.

Б. АБАДИЕВ.

тоабара корта болаш хІама оалаш хиннаделе а.

Цьыбойлаш. парна юкъе а воча оагІорахьа доалаш дар ГРМП директора В. Колычичова редакцера пхьаьр. Цу къахьоп къа-чех, «статья тІа йийца къьхьа-йола факташ баьхьиннай, коллективе ихоачам болаш цхьаьна доаца, хІаьта ха-нолаш малараш мелилга цІендаь дІадьяьхьадап, кхыча ор-ганизацинета па йоагІаш ма-териалаш тийнаш, шгумоно-ваеш хиннай» (баьхьа, цу гІулакха бехке я... материалаш-техническеи Іалашо).

Мишта хет шоана, Іаьр-жадар кІийда ала йиш йоацап висача Колычичова мишта говза яьду статья тІа дийначох? Цунга ладийГІеча предприятен кулгалхой. Ме-зиг-дуча бехке а ба, хІаьта из дош ишта айбаь дувцаш бехке а бац.

Муьклара ца дича па доала гІолалаш ДІадахара указа-ца фу ца дьяьхларадар дьяь-жарга вай хІанз. «Партбюро-на, профкома, предприяте администрацена партийни ор-ганизацина ДІадахара кхоачамбоацараш ДІадахарга мероприятеш оттаелга» — ишта я Колычичова редакцера ма-ларах тІехьабоабо.

Тіехьхара деший диц да далийта хьожарга вай, га-ост дешараш.

Цул тІехьагІа ши кІирла дьяначу гІолла Д. Тарасова хоам бир: предприяте бокъо йоацап леладеу гІулакхаш тохкирга района прокурора тІадилладар, аьнна. Хіаьта прокурора дайтача кьяхата тІа йоахар гІулаех шийга дІа а кхьяьчаЛ, ГРМП документальни ревизи е а лаьрхІаЛ.

Статья тІа дийцар бакъьхларга дика дъяьхар. Материалаш дешархо-ле тІехье кхеечча пайда ца эцаш, шоай къаьхьегама юкъе ца йоалаеп. Цудуьхьа доагІаш оал училища коллективах-республикерча профтехобразование училищашта юкъе атеистически ихетам балара болх эгтара дикагІа цига латт.

Б. АБАДИЕВ.

Муьклара ца дича па доала гІолалаш ДІадахара указа-ца фу ца дьяьхларадар дьяь-жарга вай хІанз. «Партбюро-на, профкома, предприяте администрацена партийни ор-ганизацина ДІадахара кхоачамбоацараш ДІадахарга мероприятеш оттаелга» — ишта я Колычичова редакцера ма-ларах тІехьабоабо.

Тіехьхара деший диц да далийта хьожарга вай, га-ост дешараш.

Муьклара ца дича па доала гІолалаш ДІадахара указа-ца фу ца дьяьхларадар дьяь-жарга вай хІанз. «Партбюро-на, профкома, предприяте администрацена партийни ор-ганизацина ДІадахара кхоачамбоацараш ДІадахарга мероприятеш оттаелга» — ишта я Колычичова редакцера ма-ларах тІехьабоабо.

Тіехьхара деший диц да далийта хьожарга вай, га-ост дешараш.

Муьклара ца дича па доала гІолалаш ДІадахара указа-ца фу ца дьяьхларадар дьяь-жарга вай хІанз. «Партбюро-на, профкома, предприяте администрацена партийни ор-ганизацина ДІадахара кхоачамбоацараш ДІадахарга мероприятеш оттаелга» — ишта я Колычичова редакцера ма-ларах тІехьабоабо.

Тіехьхара деший диц да далийта хьожарга вай, га-ост дешараш.

Вай лоалахой болча

ТУРПАЛХОЧУН СИН

Кизлярерча общественносто лаьрхIад города хIама бригадех цаI я Джандарова Сельжан карте лаьтта бригадан коллектив. Цхьаннга смена дIаихийтад цо шиъ норма 125—130 процент хIоттайна ца еш. Цундухьа фабрика бригадашта хIоттаяр хьалхарчарца рапорт деннад цу коллективерча хIамаш тергаяш уьш шера хьалхарча кандтала пхиъ кхоъашъяр.

Кхъаьста дика къа а хьегаш, шоаш тегача барзжъашта ворхIе бIаргIа ца тохаш уьш боягIлача бесса вахарга кийчбарех тийша я вай хьокхаш. Цу доккхача, цIенача цIаргIа йолаш я мел эша гойтар атгIаш, маметаш, аппараташ, шуьра йоанихар а йолаш. Царех пайда эца Iомабу дешархоь, юрта бохахмах а хьайбаш пеладарах а йолаш, юртбахамехь теоретически эзнеш лу. Хьаьта дешархошта цу хьакъеъхь урокаш ду совхозна директора Беков Мурада ца хIоттаяр, цо тIаьхьа Бековна нохаIойагIа из.

— Тахиара дешархой ба кхиа еггI- кочурчиъ хьалъ- ергIярашт, вай социалистическа мехка бизза бола дай хинна Iнотта безараш а, йоаг Мурада.

— ТIаьнка парна нийса яхетам белаяр.

Совхози коли

«Юкъарча дешарех профессионалыни школана ӀӀа реформас белгалъбина мероприятеи чакхйоахьлта Iалашъе. Дешархой кхъьаьста Iомабаран юкъера школа яьлхьа хIаргIалъ молларг ма ара а, ахьа массани профессеи йолаш хилийтаран оша хьалаи хьадеъ...»

(1986 — 1990 шерашна а 2000 шерага кхачIанга йолча юкъа а СССР экономически социальнои дегIайоалаяра Керттерча лостамашцара).

Школьни реформа—массане юкъара гIулакх

Школьни реформа дIадеъхарашка хьежжа, дIаьхьалхашкахьа дика гIа бакъ- хIоттаяр, цо тIаьхьа ма- лаш. Хьаьнгарыъ вай «Октябра 40 шу» яхача совхозо шерал дешйола гIаьнахь- Юртарен ТIой-Юртарен школ- Цу школашна кхъьаьста шерал дешйола дIаьнахь- ца хьалхадеъ дар уж тхъьаьн дIа Iаса. Хьайбаш дукха деанш а, царна йлама кхо ша дешархой, цу комплексе ца бахийтар. Хьаьта шера ма бекача гIелургбоанаш бе- ква да доахлашара- пар бе- зам. Кхъьаьста дикагIа Iомаа- ду дар биологи, из кхетаелаш да.

Тхоай Iаьнлгех а цар

уж а хуьлаш боагIлача доярашка дIалоу совхозо.

Керан цу тайнарча кхъьаьстагIа юкъеъаоро дешара новкъарле йой-хьогI, аьнна хета тарну. АI, мичара- Хьайбашта Iунал де болабеш а дешара а дукхагIа тIаьнайбаш бераш, уж кхер во дешаш хилча, шоаш комплексе ца бахийтар. Хьаьта шера ма бекача гIелургбоанаш бе- ква да доахлашара- пар бе- зам. Кхъьаьста дикагIа Iомаа- ду дар биологи, из кхетаелаш да.

Тхоай Iаьнлгех а цар

Опыт йовза шоашта!

поанохеч а бIарг ца тохаш цхьа ди дьаьккхача чIоагIа- гIогIу тха, йоаг кIентанна Р. Тимуразевас, М. Мусае- вас. А. Маниковас, кхыбараша.

Шуьрйг комплексе болх бен бIарш а чIоагIа- разва ба йиIгантта. Шоай еъача къонача оазашца уж Iуприйна комплексе хьачбелабеле- ца, хаьхье - салвартIата доаш тех, йоах доирашца.

Кагирхой даим дог ловзаш ма хулий. Цу йиIгантца йIаьхьIгIа, хозагIа ду комплек- сера хьалхарчарца совгIа, цар хьашташ, царна шпар эшар дика хов. Дешархошта кхъьаьгарма хьетам белара диззаа доца хьадаш IвашIтехьдоах.

Лаьхьехьа ловшаш яр гIулакха практически оагIув я. Дика лаьтт совхозе теоретически дешъка хьал а. Ювашш йолча шуприй комплексера шпоалатта лаьрхIа теоретически занятеш чакхъьяьра Iаьлъмате дика кийчъяьй ка- бинет. Цу доккхача, цIенача цIаргIа йолаш я мел эша гойтар атгIаш, маметаш, аппараташ, шуьра йоанихар а йолаш. Царех пайда эца Iомабу дешархой, юрта бохахмах а хьайбаш пеладарах а йолаш теоретически эзнеш лу. Хьаьта дешархошта цу хьакъеъхь урокаш ду совхозна директора Беков Мурада ца хIоттаяр, цо тIаьхьа Бековна нохаIойагIа из.

— Тахиара дешархой ба нехь- кочурчиъ хьалъ- ергIярашт, вай социалистическа мехка бизза бола дай хинна Iнотта безараш а, йоаг Мурада. — ТIаьнка парна нийса яхетам белаяр.

Специалиста хьехамаш

ФУНА ЛЮЦЕРНА КХЕЯРА— ДУККХАГIА ТЕРКАМ

«...Люцерна, клевер, горох, гичаришт, соя, рапс дукха протеин йоалла кхыпайна а культурашт дуккхагIа дIаерех уж чIоагIагIа хьубкъареч чотагIа дика ал- дагIьяккха кийчъьяьна доаъкъара белон», аьннад 1986 — 1990 шерашна а 2000 шерага кхачIанга йолча юкъа а СССР экономически социальнои дегIайоалаяра Керттерча лостамашцара тIа.

Хьуьнъамга а, цхьан гектара тIаьра йоалаче белокага а, кхеяра дIадоахургга а диллача люцерна доаъкъара хьача культурет дукхаха шерашна мехка гIолла мо- шача доаъкъара хIара гектара тIаьра юкъера лаьрхIаха 295 центнер чуэн из, хIаьта белок — 9,6 центнер йоалл, е содчуг — 3,3 зоаь кIаьна йоа чул 6,3-зоеи дукгагIа. Иштта из долларе а люцерна дIаюк кхин шердера кIеънга боаьнга я. Цун керттерча тIа 5 — 6 килограмм фу а тос- саш (цхьан квадратни метр лаьтта тIа 30 — 50 башхош- ца хуьрйолаш), юкъе 70 сантиметр юкъ а хоташ дер- рача мугIаех дIайийча.

Ерригсезонни селекционно-генетически институто дьача тохкамашеи практикон хьа- хьокх аьхки йийна люцерна дикагIа хуьлга, хIаьта кхъьаь- та доаъкъара дIайийна хинна хьажжIаш е алат хинначу лаьтта аьха а аьха, цуз ге- лаьгIа хьа а, йоаг. Цхьабаьнга догIаш а делхаш, из сиха лаьгIа а ухаш, цуз совгIа ле- не йола салоаха дукха ка- хьаьта. Цу хьаьта а хьа- аьла е мошача доаъкъара чу- эца еа из, тIаннка — фуна.

Фу чудоалла люцерна бу- рийсеч 75—80 процент бо- ле дIаэнгIаьнгча йолаю из фу- на лаьрхIа чуэца. Тьхьаьнга- ргIара кхъьаьстагIа а дола- лаш. Опыто хьаьнга из бохх дIаболабаге деза хьа шин мIира тIехьаьккхача 25 процент фу довлга, хIаьта кхъь кIира — 33 процент.

Хьаьта вай республике ло- пулярна «Северная гибрид- ная», «Марусинская», «На- ленлда», «Радуга», «Херсон- ская», «Вавилова», «Зла- ница», «Краснодарская ран- няя» хьача а кхъча а сортех яр кхею. Цхьабаьнга, вай- цига кхеду иу культуре фу дIаюкъеъ- дIаюкъеъ лаьрхIа кийчделга терап а деш, цун- га къаьстга дика хьунъкача «Северная гибридная» яхача люцерна фу гичаришт а, Iа- ландара къаьстга терпам тIаьбахийта деза.

Фуна лаьрхIа люцерна кхеяра хIа пятнаеше 13,3 миллион сом гаргIа а дIадаь- хийта лерхI. Цунах ма хуьла дуккхагIа найда эцара ер- гIига таронаш оарцагIьяьна еза.

С. МУТАЛИЕВ.
Нохч-ГIалгIай АССР агропромышленни ко- митета лаьрхIа юртбохахмя культурин кхеева отдела вокхагI- вола агроном, юртбох- хама Iилиай кандидат.

Журнала аргIанара номер

Аральнай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома агитацеи пропагандан отдела «Агита- тора блокнота» журнала аргIанара номер. Цу тIа нелта- техай Советски Союза Комму- нистически партие XXVII съезда тептаь «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Н. Анисимова цIеркIуа Новогрозненски мехнаьлтта чакхдоахача завода № 7 йолча цеха станочнийн бри- гадан хIоттаяр. «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Н. Анисимова цIеркIуа Новогрозненски мехнаьлтта чакхдоахача завода № 7 йолча цеха станочнийн бри- гадан хIоттаяр. «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Н. Анисимова цIеркIуа Новогрозненски мехнаьлтта чакхдоахача завода № 7 йолча цеха станочнийн бри- гадан хIоттаяр. «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Малара духьала—лира къовсам!

ТIЕХЬЕ УНАХЦIЕНА ХИЛА ЕЗА

Малаяр производствена доккха зе делга, къаьхьегама дисциплина чехьаю мотт тиган, прогулаш, авареш яра наьхьа тIа цо вугIлга дика хоша да вайна. Тайп-тайпара харц гIулакхаш лелаш, лелаш- дIаса къаст цу зуламеча «цIи сана доагача хина» цхьаболча нах тIера хилар баьван долаш. Вайна юкъе хIанз а хьежжаш ба хьанна къаьхьега, парглатта салаIа новкъарле еш бола хулига- наш. Шоаш иезигга бале а цIагIа, аралаш, салолача мот- тигаша, балара тIа, общест- венна мотт игаша харцаьха а лелаш дукха уламаш ду цар гонахьара- наха, къаь- хуьш йоагIа тIехьа доагIча- на тайпара къегара новкъар- ле ю. Цундухьа, доккха соци- альни зуламаш из хиларах тар- ра малара лира къовсам бола- баьб советски общество, мас- санахьа—предприятенга, нах бахача мотт игаша вашIагIъ- ехнай малара къовсам лоат- табара профилактика Совет- таш.

Хьанара дIадолладеш из доярхIаме гIулакх кинофи- каце болхлора. Цар йоккха терпо ю алкоголизмана духьа- лара пропаганда дIаеъна- ра. Уьш тIехьаьрча хана наст- каста гойту Iалма-поцударни, документальни кинофильмаш, ма могга дукхагIа кагирхой юкъеъяь царга хьежара. Грозне- ненера кинотеатранна хилар малара духьала — лира къовсам» яхача деанзагIа дола документальни фильм май хьанар. ИигъагIга ми- кророенферча аппаратлоадаш тIеи «Юкнаа» яхача майдан тIеи вашIтехьалъехьад мах а боаш хан-ханнаъха донку- ментални фильмаш хьокхаг- тIа гIулакх.

«Радуга», «Октябрь», «Ро- дина», «Россия» яхача ки- нотеатранна шоай болх хьи- наре дIаболабаьб «Цамалар — вахара, хьаьсан» яхача ки- нолулгаш, «Юность» яхача кинотеатре шерра пропаган- да ю алкоголизмана духьала. «Новьысот кхелетар» цIи йолча кинолекторе хиннача занятешка гулбенна- рашта хьалхашка, «Алкоголизмаи зу- ламе» яхача темагIа къамаьл- дир № 1 йолча юридически консультане адвоката И. Дми- триевас, тIехьаьлъка медарах хьаьхулаш дар белгал а дола- кхаш. «Бехйтокхам» яхача документальни фильма пра- вовой огIIонах дIидар цо

бераште. «Алкоголи могаг- ге дола» яха беседа йир гIига № 1 йолча поликлиника ло- ра А. Гистемирова. Гулбен- нараша цо лийпар саг, ге- тара айна а ешт, цхьа кIе- зига а менна хIара нервни системана мел латкъ хьаьхьан хаш дола шийл балха праьч- не хиннача цхьадолча хIа- маех.

Алкоголизмана духьала пропаганда ара гIулакх къьа- стта дика дагт «Октябрь» яхача кинотеатре. КПСС рай- конана, райисполкомага, кхувшбоагIарий гIулаккхаш IолIа РОВД инспекцеи цхьана бу ухлаза из бохх. Цунна юкъеъяь наркологи- чески служба специалисташ а. Малара духьалара темаех дукха заантеш йьй уклеза. Цига дайса лоацаш хилар МВД майор А. Килиматов, прокурора помощник В. Дс- стов. П. Мусорова цIеркIуа цIнотеатре дукха ха йоаццаш йоагIа гражданий сход. Цига гулбеннача наьха терпам тIаоэаш къамаьлаш дир ма- дарца къовсам лоаттабара къаьхьулаш дар белгал а доаи- кхаш. «Бехйтокхам» яхача документальни фильма пра- вовой огIIонах дIидар цо

«...Люцерна, клевер, горох, гичаришт, соя, рапс дукха протеин йоалла кхыпайна а культурашт дуккхагIа дIаерех уж чIоагIагIа хьубкъареч чотагIа дика ал- дагIьяккха кийчъьяьна доаъкъара белон», аьннад 1986 — 1990 шерашна а 2000 шерага кхачIанга йолча юкъа а СССР экономически социальнои дегIайоалаяра Керттерча лостамашцара тIа.

Хьуьнъамга а, цхьан гектара тIаьра йоалаче белокага а, кхеяра дIадоахургга а диллача люцерна доаъкъара хьача культурет дукхаха шерашна мехка гIолла мо- шача доаъкъара хIара гектара тIаьра юкъера лаьрхIаха 295 центнер чуэн из, хIаьта белок — 9,6 центнер йоалл, е содчуг — 3,3 зоаь кIаьна йоа чул 6,3-зоеи дукгагIа. Иштта из долларе а люцерна дIаюк кхин шердера кIеънга боаьнга я. Цун керттерча тIа 5 — 6 килограмм фу а тос- саш (цхьан квадратни метр лаьтта тIа 30 — 50 башхош- ца хуьрйолаш), юкъе 70 сантиметр юкъ а хоташ дер- рача мугIаех дIайийча.

Ерригсезонни селекционно-генетически институто дьача тохкамашеи практикон хьа- хьокх аьхки йийна люцерна дикагIа хуьлга, хIаьта кхъьаь- та доаъкъара дIайийна хинна хьажжIаш е алат хинначу лаьтта аьха а аьха, цуз ге- лаьгIа хьа а, йоаг. Цхьабаьнга догIаш а делхаш, из сиха лаьгIа а ухаш, цуз совгIа ле- не йола салоаха дукха ка- хьаьта. Цу хьаьта а хьа- аьла е мошача доаъкъара чу- эца еа из, тIаннка — фуна.

Фу чудоалла люцерна бу- рийсеч 75—80 процент бо- ле дIаэнгIаьнгча йолаю из фу- на лаьрхIа чуэца. Тьхьаьнга- ргIара кхъьаьстагIа а дола- лаш. Опыто хьаьнга из бохх дIаболабаге деза хьа шин мIира тIехьаьккхача 25 процент фу довлга, хIаьта кхъь кIира — 33 процент.

Хьаьта вай республике ло- пулярна «Северная гибрид- ная», «Марусинская», «На- ленлда», «Радуга», «Херсон- ская», «Вавилова», «Зла- ница», «Краснодарская ран- няя» хьача а кхъча а сортех яр кхею. Цхьабаьнга, вай- цига кхеду иу культуре фу дIаюкъеъ- дIаюкъеъ лаьрхIа кийчделга терап а деш, цун- га къаьстга дика хьунъкача «Северная гибридная» яхача люцерна фу гичаришт а, Iа- ландара къаьстга терпам тIаьбахийта деза.

Фуна лаьрхIа люцерна кхеяра хIа пятнаеше 13,3 миллион сом гаргIа а дIадаь- хийта лерхI. Цунах ма хуьла дуккхагIа найда эцара ер- гIига таронаш оарцагIьяьна еза.

С. МУТАЛИЕВ.
Нохч-ГIалгIай АССР агропромышленни ко- митета лаьрхIа юртбохахмя культурин кхеева отдела вокхагI- вола агроном, юртбох- хама Iилиай кандидат.

Журнала аргIанара номер

Аральнай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома агитацеи пропагандан отдела «Агита- тора блокнота» журнала аргIанара номер. Цу тIа нелта- техай Советски Союза Комму- нистически партие XXVII съезда тептаь «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Н. Анисимова цIеркIуа Новогрозненски мехнаьлтта чакхдоахача завода № 7 йолча цеха станочнийн бри- гадан хIоттаяр. «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Н. Анисимова цIеркIуа Новогрозненски мехнаьлтта чакхдоахача завода № 7 йолча цеха станочнийн бри- гадан хIоттаяр. «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Малара духьала—лира къовсам!

ТIЕХЬЕ УНАХЦIЕНА ХИЛА ЕЗА

Малаяр производствена доккха зе делга, къаьхьегама дисциплина чехьаю мотт тиган, прогулаш, авареш яра наьхьа тIа цо вугIлга дика хоша да вайна. Тайп-тайпара харц гIулакхаш лелаш, лелаш- дIаса къаст цу зуламеча «цIи сана доагача хина» цхьаболча нах тIера хилар баьван долаш. Вайна юкъе хIанз а хьежжаш ба хьанна къаьхьега, парглатта салаIа новкъарле еш бола хулига- наш. Шоаш иезигга бале а цIагIа, аралаш, салолача мот- тигаша, балара тIа, общест- венна мотт игаша харцаьха а лелаш дукха уламаш ду цар гонахьара- наха, къаь- хуьш йоагIа тIехьа доагIча- на тайпара къегара новкъар- ле ю. Цундухьа, доккха соци- альни зуламаш из хиларах тар- ра малара лира къовсам бола- баьб советски общество, мас- санахьа—предприятенга, нах бахача мотт игаша вашIагIъ- ехнай малара къовсам лоат- табара профилактика Совет- таш.

Хьанара дIадолладеш из доярхIаме гIулакх кинофи- каце болхлора. Цар йоккха терпо ю алкоголизмана духьа- лара пропаганда дIаеъна- ра. Уьш тIехьаьрча хана наст- каста гойту Iалма-поцударни, документальни кинофильмаш, ма могга дукхагIа кагирхой юкъеъяь царга хьежара. Грозне- ненера кинотеатранна хилар малара духьала — лира къовсам» яхача деанзагIа дола документальни фильм май хьанар. ИигъагIга ми- кророенферча аппаратлоадаш тIеи «Юкнаа» яхача майдан тIеи вашIтехьалъехьад мах а боаш хан-ханнаъха донку- ментални фильмаш хьокхаг- тIа гIулакх.

«Радуга», «Октябрь», «Ро- дина», «Россия» яхача ки- нотеатранна шоай болх хьи- наре дIаболабаьб «Цамалар — вахара, хьаьсан» яхача ки- нолулгаш, «Юность» яхача кинотеатре шерра пропаган- да ю алкоголизмана духьала. «Новьысот кхелетар» цIи йолча кинолекторе хиннача занятешка гулбеннарашта хьалхашка, «Алкоголизмаи зу- ламе» яхача темагIа къамаьл- дир № 1 йолча юридически консультане адвоката И. Дми- триевас, тIехьаьлъка медарах хьаьхулаш дар белгал а доаи- кхаш. «Бехйтокхам» яхача документальни фильма пра- вовой огIIонах дIидар цо

бераште. «Алкоголи могаг- ге дола» яха беседа йир гIига № 1 йолча поликлиника ло- ра А. Гистемирова. Гулбен- нараша цо лийпар саг, ге- тара айна а ешт, цхьа кIе- зига а менна хIара нервни системана мел латкъ хьаьхьан хаш дола шийл балха праьч- не хиннача цхьадолча хIа- маех.

Алкоголизмана духьала пропаганда ара гIулакх къьа- стта дика дагт «Октябрь» яхача кинотеатре. КПСС рай- конана, райисполкомага, кхувшбоагIарий гIулаккхаш IолIа РОВД инспецеи цхьана бу ухлаза из бохх. Цунна юкъеъяь наркологи- чески служба специалисташ а. Малара духьалара темаех дукха заантеш йьй уклеза. Цига дайса лоацаш хилар МВД майор А. Килиматов, прокурора помощник В. Дс- стов. П. Мусорова цIеркIуа цIнотеатре дукха ха йоаццаш йоагIа гражданий сход. Цига гулбеннача наьха терпам тIаоэаш къамаьлаш дир ма- дарца къовсам лоаттабара къаьхьулаш дар белгал а доаи- кхаш. «Бехйтокхам» яхача документальни фильма пра- вовой огIIонах дIидар цо воацил- ма мара хIама дац цо дела- ра.

Ишшта, ше дер фуд ца ховча кхаьча менна а волаш, наха- га гIелал яхьаш, ше соцане вешнучунче е шийла бехк бальбаьчунга начвала гIер- таш, бIеха пхьарч увш За- водской район хулиганени гIулакхаш лелаьдаьд Б. Бар- шиковеи. Цунна хиза разо- хинад — шин шера набах- та чувала ха техай. Хьаьта из зулам, иийча гIулакх ийс- лургIалдар, нагахьа санна ку- лагаш нана- ларкинхкоеча Сеннпата ший воIа йоагIга терко яьларе, саххетам лаьха болин, нахагара эздел лоха да дош лаха Iомаеш из хьалткеарга шийгара до- агIар дальлаларе.

Духха ха йоацаш Старо- промысловски района ПУКНС-3 клубе хIлар хал- кьа суда выездной сесси. Пу- гачева цIеркIуа улицагIа вахаш волча Пахматулин Анатоле - белдабаьл хули- ганени гIулакхех дола дош дийпар цига. Къаркъаьа тIехьаьвахна цхьанхьа болх па беш, шиъ дезалца къаьстга лелача цо ламе а довзаш доахаш хиннад шиъ лоала- хоша, геттара гIоза хиннав цара. Цкъа веха а волаш

ний лоалахочоя-яхалгагIа урс Iеттад, нахана кхыдола ху- лиганени йовсарал лелаьдаьд. Цу дела а доагIаш дола тала- зар даьд. Къаь шера набах- та чувала а ха техай пукнар- га.

Кхувш боагIараштен кхе- летараштен алкоголи малара мел Iаткъ, царна цох мел хиннад. Цхьа ха вайча а даргдал вай Ишшта, менна а болаш, шоайла вашш барт а бах граждански Мартынова яхаш болча квартире уьйр- гIалаш хьелатарадеш Захар- ченкон Н. Киселеи. Шоашт турнал дерзда, яхаш ихалса- га ихерам а туьсаш, ахчеи ихерам Iламанна хьал, яхаш хиннад цар цунга. Шийна могтача тайпара зуламхошта духьале а ен, царна йIаьхьа- ехьа а, цхьаьна малар дохкийт гучадаьлхар «прожектористаш». Цунна боагIлаш болча бехк баьб.

Бераш — вай яхоаь. Цу- духьа, царна мел эшар Iалашъ- даргда цхьана цIенхьаттарер- но е еза вай малагра уж аIйьаца ца болийтарал сол- га цхьа кхувш боагIарехь «ма- лар» яхь дош ше а доагIаш, рейд ечу хана Долинский яхача поселке тIеиа чу латтар- ча продавеца З. Шамсудовас белавеш малар дохкийт гучадаьлхар «прожектористаш». Цунна боагIлаш болча бехк баьб.

Бераш — вай яхоаь. Цу- духьа, царна мел эшар Iалашъ- даргда цхьана цIенхьаттарер- но е еза вай малагра уж аIйьаца ца болийтарал сол- га цхьа кхувш боагIарехь «ма- лар» яхь дош ше а доагIаш, рейд ечу хана Долинский яхача поселке тIеиа чу латтар- ча продавеца З. Шамсудовас белавеш малар дохкийт гучадаьлхар «прожектористаш». Цунна боагIлаш болча бехк баьб.

Хколлетараша леладу харц гIулакхаш цунна кIезигга- га хила мегар нагахьа санна тIе- лаьнна нагахьа ма ялале ма дохкаре. Цу гIулакха дукхагIа терко ю тIехьаьрча хана Гроэненски район. Кхена, барашт корта бохабу, маь- рашт ца дохийтара. Тьхьо- жьаь ребдан чакхйоах уьхь- за. Цу гIулакха оарцагIйоах общественность. Иштта, ком- сомольцаша дола а доаIаш, рейд ечу хана Долинский яхача поселке тIеиа чу латтар- ча продавеца З. Шамсудовас белавеш малар дохкийт гучадаьлхар «прожектористаш». Цунна боагIлаш болча бехк баьб.

Бераш — вай яхоаь. Цу- духьа, царна мел эшар Iалашъ- даргда цхьана цIенхьаттарер- но е еза вай малагра уж аIйьаца ца болийтарал сол- га цхьа кхувш боагIарехь «ма- лар» яхь дош ше а доагIаш, рейд ечу хана Долинский яхача поселке тIеиа чу латтар- ча продавеца З. Шамсудовас белавеш малар дохкийт гучадаьлхар «прожектористаш». Цунна боагIлаш болча бехк баьб.

Ахьхи е бIаьсти дIайийна люцерна 15 сентябрь тIехьа на доаккхаш 12—15 сантиметрал лаьккаргIа йоапш хьалха йоагIа.

ДегI доаккхилга чакхдала ши-кхо кIира дисача хана, гурахьа мишеральн удобрещина подкормка е еза, фуна лаьрхIа кхеева люцернана суперфосфат хIара гектара тIа шишша центнер, на- лийни тух 1—1,5 центнер а кхоачIатта. Оста тарра бал- ха органаш йолча культурата новкъостагIна удобрещи 7—8 сантиметр лаьтан кIел кхийта еза. Иу са- ьате махлаш а доаханш.

Массехк шу дьанача люцерна уьш тайпара доад ду. БIаьстан ахьхе люцерна гIулакхаш кхеерга бIаьста- на кхъье белгалъяккха еза. ДIайийнача люллагIга шера, йоачаьна наст-наста хулаш бошашне а лаьрхIа кхоачIам болларш тIоадал а йо- йолаш, люцерна лерттIа дегIа- йоагIаш нийсеш, духхьаьна хьокхаьхе а фуна лаьрхIа тувша йиш я. Цхьабаьнга догIаш а делхаш, из сиха лаьгIа а ухаш, цуз совгIа ле- не йола салоаха дукха ка- хьаьта. Цу хьаьта а хьа- аьла е мошача доаъкъара чу- эца еа из, тIаннка — фуна.

Фу чудоалла люцерна бу- рийсеч 75—80 процент бо- ле дIаэнгIаьнгча йолаю из фу- на лаьрхIа чуэца. Тьхьаьнга- ргIара кхъьаьстагIа а дола- лаш. Опыто хьаьнга из бохх дIаболабаге деза хьа шин мIира тIехьаьккхача 25 процент фу довлга, хIаьта кхъь кIира — 33 процент.

Хьаьта вай республике ло- пулярна «Северная гибрид- ная», «Марусинская», «На- ленлда», «Радуга», «Херсон- ская», «Вавилова», «Зла- ница», «Краснодарская ран- няя» хьача а кхъча а сортех яр кхею. Цхьабаьнга, вай- цига кхеду иу культуре фу дIаюкъеъ- дIаюкъеъ лаьрхIа кийчделга терап а деш, цун- га къаьстга дика хьунъкача «Северная гибридная» яхача люцерна фу гичаришт а, Iа- ландара къаьстга терпам тIаьбахийта деза.

Фуна лаьрхIа люцерна кхеяра хIа пятнаеше 13,3 миллион сом гаргIа а дIадаь- хийта лерхI. Цунах ма хуьла дуккхагIа найда эцара ер- гIига таронаш оарцагIьяьна еза.

С. МУТАЛИЕВ.
Нохч-ГIалгIай АССР агропромышленни ко- митета лаьрхIа юртбохахмя культурин кхеева отдела вокхагI- вола агроном, юртбох- хама Iилиай кандидат.

Аьхки е бIаьсти дIайийна люцерна 15 сентябрь тIехьа на доаккхаш 12—15 сантиметрал лаьккаргIа йоапш хьалха йоагIа.

ДегI доаккхилга чакхдала ши-кхо кIира дисача хана, гурахьа мишеральн удобрещина подкормка е еза, фуна лаьрхIа кхеева люцернана суперфосфат хIара гектара тIа шишша центнер, на- лийни тух 1—1,5 центнер а кхоачIатта. Оста тарра бал- ха органаш йолча культурата новкъостагIна удобрещи 7—8 сантиметр лаьтан кIел кхийта еза. Иу са- ьате махлаш а доаханш.

Массехк шу дьанача люцерна уьш тайпара доад ду. БIаьстан ахьхе люцерна гIулакхаш кхеерга бIаьста- на кхъье белгалъяккха еза. ДIайийнача люллагIга шера, йоачаьна наст-наста хулаш бошашне а лаьрхIа кхоачIам болларш тIоадал а йо- йолаш, люцерна лерттIа дегIа- йоагIаш нийсеш, духхьаьна хьокхаьхе а фуна лаьрхIа тувша йиш я. Цхьабаьнга догIаш а делхаш, из сиха лаьгIа а ухаш, цуз совгIа ле- не йола салоаха дукха ка- хьаьта. Цу хьаьта а хьа- аьла е мошача доаъкъара чу- эца еа из, тIаннка — фуна.

Фу чудоалла люцерна бу- рийсеч 75—80 процент бо- ле дIаэнгIаьнгча йолаю из фу- на лаьрхIа чуэца. Тьхьаьнга- ргIара кхъьаьстагIа а дола- лаш. Опыто хьаьнга из бохх дIаболабаге деза хьа шин мIира тIехьаьккхача 25 процент фу довлга, хIаьта кхъь кIира — 33 процент.

Хьаьта вай республике ло- пулярна «Северная гибрид- ная», «Марусинская», «На- ленлда», «Радуга», «Херсон- ская», «Вавилова», «Зла- ница», «Краснодарская ран- няя» хьача а кхъча а сортех яр кхею. Цхьабаьнга, вай- цига кхеду иу культуре фу дIаюкъеъ- дIаюкъеъ лаьрхIа кийчделга терап а деш, цун- га къаьстга дика хьунъкача «Северная гибридная» яхача люцерна фу гичаришт а, Iа- ландара къаьстга терпам тIаьбахийта деза.

Фуна лаьрхIа люцерна кхеяра хIа пятнаеше 13,3 миллион сом гаргIа а дIадаь- хийта лерхI. Цунах ма хуьла дуккхагIа найда эцара ер- гIига таронаш оарцагIьяьна еза.

С. МУТАЛИЕВ.
Нохч-ГIалгIай АССР агропромышленни ко- митета лаьрхIа юртбохахмя культурин кхеева отдела вокхагI- вола агроном, юртбох- хама Iилиай кандидат.

Журнала аргIанара номер

Аральнай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома агитацеи пропагандан отдела «Агита- тора блокнота» журнала аргIанара номер. Цу тIа нелта- техай Советски Союза Комму- нистически партие XXVII съезда тептаь «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Н. Анисимова цIеркIуа Новогрозненски мехнаьлтта чакхдоахача завода № 7 йолча цеха станочнийн бри- гадан хIоттаяр. «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

Н. Анисимова цIеркIуа Новогрозненски мехнаьлтта чакхдоахача завода № 7 йолча цеха станочнийн бри- гадан хIоттаяр. «Йокхийча хувцамий ха» яха передовой статья. Иокхий масштабаи йола партие планаш пайбай- нийтIера дIаполадеъ ре- публика идеологически болх- лоша. «Грознефть» объеди- нененга чуйоагIача технолог- ически транспорта. Грозне- ненски управление инженера Л. Абдурзакова дувт шоаш долча из болх мишта бу.

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

СПОРТАЦА ДОТТАГIАЛ ТЕССА

Республика кхыйолчу промышленни предприятеш-та масал лархIа йиш йолаш я «Красный молот» завода физкультурни коллектив. Эзаран нах ба заводе спорт-тацца хьошал тесса. Укказа чакхIоах физкультурно-массагашал чоагIъара шоатIеш-нош, ГТО, алара, дуненкха наха нен лара лъаьш. Спортивни болх лархIа лелабара тешал еш я завода спортивни база. Укказа я спорта дворец, волейбольни майда, мини-футболах йолчу яхьашта лархIа стадион, кхыйола спортивни гIишлош. Заводчанашта цар аьттув ду дика салаIа а кердача кхъьеларна денга кий-чо е а.

ТЭЦ-2 коллективе 580 саг ва. Царех 255 болхло цахадаш физкультурни яхьашка дакъа лоацаш ва. ДIадахача шера укказа кийчаьв ГТО 85 значкиет, 84 разрядник, 3 СССР спорта мастерашца кандидат, ялх хьалара разряд йолча спортсмен. Заводе болх беш ва 26 трекер-общественник, Iальмате езаенний энергетикашта произ-водственни а ритмически а гимнастика, могашала группаш, туризм.

«Урожай» яхача ший лоIамеча спортивни обществе дикагIчарех и «Советская Россия» яхача совхоза физически культура коллектив. Укказа спортивни балха юкъеззаь 454 саг. Болх бен я ворхI саг чувогIаш болча физкультура совет. Воккха термаш тIабохийр совхозе тайп-тайпара яхьаш чакхъяхара.

Физкультурни яхьашка дакъа лоацаш болчар дукхалгIа воккха хьаIов спортивни говзал. Республике соахка хьалхяьвашь дунен халхъашта юкъера 11 спорта мастер. 30 СССР спорта мастер, 3200 саго тайп-тайпара спортивни разрядаш яьхай.

ДIадахача шера республикеца кхо спортсмен дунен чемпионаш хиннаб. Уш ба классически тайпара кIайтохарех латташ вола М. Амаев, волейболист А. Александров, дзюдоист А. Чахциев. Хь. Мулаева дунен а Советски Союза а кубкаш СССР чемпиона Цин яьхьгай. Дзюдоисташ В. Вараеви А. Албаковн Европа чемпионаш хиннаб. СССР чемпионан бакъ альпинист А. Курочкин, боксер Р. Тарамов, пIгача атлетина спортсменка Л. Тузинкова.

Чехка деIIалоагIа республике еза атлетика. Тайп-тайпарча яхьашка докихий толаман паьхад И. Арсамакова. М. Седаева, Р. Балаева, А. Товсултанова, Р. Сейбиев боксах СССР абсолютни чемпион ва.

Спортсменаш говзал лаккъеш, чемпионаш хьалхяебеш кIаьрхье кхаьхьет тренераша И. Кодзоева, Н. Осташнос, В. Адаменосс, С.-А. Абдулаева, Г. Вартанова, В. Морейбиса, С. Исаева, Ф. Куцела, Р. Яковлезас, кхычар.

Цхьабахьца, дахьача толаматта нийсса ткочамбацараш а да физкультурно-массови а спортивни а балха тIа. Цхьайолча промышленни а юртбоахама а предприятешнех организацешкен дукккача шерашка шерлац спортивни база. Цхьайола яхьаш, физкультурникий старташ духьхал наьхата тIа мара хиланц. Цу тайпара мотIигаш нийсьеннаб «Терек» яхача объединенеца, Шелковски, Малгобекски, Сунженски районашка, яхьчаьха. Къаьстта бо латт республике ГТО нормативаш дIаьлар.

Республике кIезнига да спортивни гIишлош, майдан. стадионаш. Цхьабахьца, долаш дараш а дукхагIа хаза дальса хул. Дукхха грузина дIа а дахийта хьалъча Орджоникидзе шерагIа республикански стадионо ше бе ййан йолчох нийсса ах наьта бац. Юртбоахама районашкарча школаш спортзалаш дешархой уронаш йоацача хана къаьйла хул.

Спортивни балха организацаш яра, тайп-тайпара яьхьаш чакхъяхара. кхъьеларамхой салоIам ма хулла дикагIа вIашIгIкхьехьахьара тIабохорабаь хила беза спортивни общесталг болх. Къаьмаьл дац, чемпионаш хьалъкебар сийлахьа гIулакхаш да. Бакъда, спортивни общесташа дицде ййш яц ма хулла дуккхагIа яьхьаш физкультурана юкъеъсад шоай керттера деIкхар долга.

Тоаде деза республике трененрски кадраш киIчъара гIулакх а. Городе, къаьстта юртбоахама районашка, тоъаш яц уж.

Белгал да дешкхача далац спортивни а физкультурно-массови а болх дика вIашIтехьбаьккхача кIезнигу молаш лаьхьад И. Арсамакова. М. Седаева, Р. Балаева, А. Товсултанова, Р. Сейбиев боксах СССР абсолютни чемпион ва.

Спортсменаш говзал лаккъеш, чемпионаш хьалъкебеш кIаьрхье кхаьхьет тренераша И. Кодзоева, Н. Осташнос, В. Адаменосс, С.-А. Абдулаева, Г. Вартанова, В. Морейбиса, С. Исаева, Ф. Куцела, Р. Яковлезас, кхычар.

Цхьабахьца, дахьача толаматта нийсса ткочамбацараш а да физкультурно-массови а спортивни а балха тIа. Цхьайолча промышленни а юртбоахама а предприятешнех организацешкен дукккача шерашка шерлац спортивни база. Цхьайола яхьаш, физкультурникий старташ духьхал наьхата тIа мара хиланц. Цу тайпара мотIигаш нийсьеннаб «Терек» яхача объединенеца, Шелковски, Малгобекски, Сунженски районашка, яхьчаьха. Къаьстта бо латт республике ГТО нормативаш дIаьлар.

Республике кIезнига да спортивни гIишлош, майдан. стадионаш. Цхьабахьца, долаш дараш а дукхагIа хаза дальса хул. Дукхха грузина дIа а дахийта хьалъча Орджоникидзе шерагIа республикански стадионо ше бе ййан йолчох нийсса ах наьта бац. Юртбоахама районашкарча школаш спортзалаш дешархой уронаш йоацача хана къаьйла хул.

Спортивни балха организацаш яра, тайп-тайпара яьхьаш чакхъяхара. кхъьеларамхой салоIам ма хулла дикагIа вIашIгIкхьехьахьара тIабохорабаь хила беза спортивни общесталг болх. Къаьмаьл дац, чемпионаш хьалъкебеш кIаьрхье сийлахьа гIулакхаш да. Бакъда, спортивни общесташа дицде ййш яц ма хулла дук